

В І Д Г У К

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора

Губанової Тамари Олексіївни

на дисертацію Гбур Люсі Володимирівни на тему:

«Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері використання та охорони водних ресурсів України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність обраної теми

Роль права у регулюванні взаємодії природи і суспільства полягає у встановленні науково обґрунтованих правил поведінки людини щодо природи. Найбільш суттєві правила такої поведінки закріплюються державою в законодавстві і стають загальнообов'язковими для виконання та дотримання нормами права, які забезпечуються державним примусом у випадку їх невиконання. Сьогодні характер використання води значною мірою визначається Водним кодексом, КУпАП, законами України та іншими нормативно-правовими актами. Відповідно до законодавства власники водних об'єктів вправі визначати їх юридичну долю, організовувати використання водних ресурсів для досягнення певних цілей та отримання доходів. Водночас, незадовільний стан водних ресурсів, порушення норм водного законодавства свідчить про те, що дослідження проблемних питань адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері використання та охорони водних ресурсів України відповідає сучасним потребам юридичної науки та практики.

Актуальність проведеного дисертаційного дослідження пояснюється тим, що на сучасному етапі Україна, як суверенна і незалежна держава проходить складний процес зміни правової системи та її адаптації до нових соціальних, політичних та економічних умов, що вимагає глибоко знання і розуміння чинного законодавства. Правовий захист прав людини повинен базуватися на ефективності охорони навколишнього природного середовища та полягати в забезпеченні права

вільно використовувати природні ресурси для задоволення життєво необхідних потреб (водних, естетичних, оздоровчих, рекреаційних, матеріальних тощо) безоплатно.

Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері використання та охорони водних ресурсів України є не тільки необхідною основою для збереження унікальних природних факторів, а й однією з форм реалізації таких конституційних прав громадян, як право на безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище. Переваги цього виду юридичної відповідальності полягають насамперед у спрямованості на попередження та недопущення завдання значної шкоди навколишньому природному середовищу та життю і здоров'ю людини, а також в оперативності реагування на правопорушення, що особливо важливо у сфері охорони водних ресурсів.

Зважаючи на це, тема дисертаційної роботи Гбур Люсі Володимирівни є актуальною та відповідає динаміці розвитку, потребам та вимогам забезпечення адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері використання та охорони водних ресурсів України.

Дисертаційне дослідження Гбур Люсі Володимирівни виконане відповідно до плану науково-дослідних робіт в межах планової науково-дослідної роботи Національного університету біоресурсів і природокористування України «Організаційно-правові засади раціонального використання та охорони природних ресурсів» (номер державної реєстрації 0115U003454).

Крім того, тема дисертації пов'язана з удосконаленням адміністративного законодавства та має безпосереднє відношення до Концепції адміністративної реформи в Україні, впровадженої Указом Президента України від 22 липня 1998 р. № 810, Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України [від 18 грудня 2018 р. № 1102-р](#), Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019, та відповідає Основним науковим напрямам та найважливішим проблемам фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних,

суспільних і гуманітарних наук Національної академії наук України на 2019–2023 роки, затвердженим постановою Президії НАН України від 30 січня 2019 р., з урахуванням пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.2011 р. № 942.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових результатів

Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації є достатньо обґрунтованими з точки зору логіки та методології наукового дослідження. Їх отриманню передувала значна робота з аналізу наукових джерел, в яких висвітлюються питання адміністративної відповідальності та її застосування за порушення законодавства у сфері використання та охорони водних ресурсів.

Аналіз змісту роботи свідчить про те, що дисертація являє собою самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу, має високий науково-теоретичний та прикладний рівень. Вдала структурна побудова дисертації свідчить про науково вивірений підхід до вирішення поставлених завдань і досягнення мети дослідження.

Зміст дисертаційної роботи Гбур Л. В. відповідає встановленим вимогам. Вона складається зі вступу, двох розділів, які містять 7 підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

У вступі розкриваються актуальність теми дисертаційного дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, об'єкт, предмет, методи, мета і задачі дослідження, науково-теоретична основа дисертаційного дослідження, формулюються наукова новизна та практичне значення одержаних результатів.

Перший розділ дисертації присвячений загальнотеоретичній характеристиці адміністративної відповідальності за порушення у сфері використання та охорони водних ресурсів. В цьому розділі аналізуються вплив сучасних тенденцій державної політики на адміністративну відповідальність у сфері використання та охорони водних ресурсів України, адміністративна відповідальність у системі засобів адміністративно-правової охорони водних ресурсів України та юридичний

склад адміністративних правопорушень у сфері використання та охорони водних ресурсів як підстава адміністративної відповідальності.

Другий розділ дисертації присвячено аналізу індивідуалізації адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері використання та охорони водних ресурсів», який складається з чотирьох підрозділів, досліджуються окремі питання реалізації принципу індивідуалізації адміністративної відповідальності, шляхом висвітлення особливостей адміністративно-правового регулювання діяльності органів публічної влади у сфері використання та охорони водних ресурсів, характеристики суб'єктів адміністративної відповідальності за порушення у сфері використання та охорони водних ресурсів та розкриття індивідуальних ознак адміністративного провадження при розгляді адміністративних правопорушень у сфері використання та охорони водних ресурсів.

Високий ступінь вірогідності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено використанням значного обсягу літературних джерел, нормативних актів (як таких, що діяли раніше, чинних сьогодні, так і перспективних) – **217** найменувань, узагальнених практичних матеріалів, відповідних наукових методів.

При вирішенні завдань для реалізації поставленої мети в дисертаційній роботі використано комплекс загально-наукових і спеціально-наукових методів наукового пізнання з урахуванням особливостей проблем, що спостерігаються у сфері у сфері правового регулювання використання та охорони водних ресурсів.

Це дозволило дисертантці сформулювати низку важливих наукових положень, висновків та рекомендацій, які виносяться на захист.

У висновках дисертаційного дослідження авторкою розкривається специфіка адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері використання та охорони водних ресурсів, що дозволило запропонувати нове вирішення визначених наукових проблем.

Загальний аналіз змісту роботи свідчить про високий рівень спеціальної фахової підготовки дисертантки та її глибоку обізнаність з теоретичними і

практичними проблемами досліджуваної тематики, що безпосередньо відобразилося на змістовності і високому науковому рівні проведеного дослідження та його практичного значення.

Наукова новизна отриманих результатів

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження, наукових оцінок, пропозицій та рекомендацій, теоретичних узагальнень і висновків, котрі складають основний зміст дисертаційної роботи Гбур Люсі Володимирівни, значною мірою зумовлюється актуальністю дослідження, визначається сучасною постановкою проблеми, дослідженням нових ідей, тенденцій розвитку адміністративно-правових відносин у сфері використання та охорони водних ресурсів та нових шляхів удосконалення чинного законодавства.

У результаті проведеного дослідження сформульовано нові наукові, теоретичні положення, висновки і пропозиції щодо вдосконалення чинної нормативно-правової бази адміністративної відповідальності у сфері використання та охорони водних ресурсів України.

Заслужовують на увагу висновки автора, а саме:

певний науковий інтерес становить висновок автора, що законодавство України про національну безпеку потребує вдосконалення в частині врахування значення водних ресурсів у забезпеченні національної безпеки, адже без належного забезпечення водними ресурсами неможливо забезпечити продовольчу безпеку, захист навколишнього природного середовища та сталий розвиток (с. 18, с. 31 та ін.);

не викликає заперечень вперше запропоноване виокремлення основних тенденцій сучасної державної політики у сфері використання та охорони водних ресурсів, до яких авторка відносить: а) удосконалення законодавчого забезпечення державної водної політики України; б) адаптація законодавства у сфері використання та охорони водних ресурсів до водного законодавства країн-членів ЄС; в) оптимізація системи органів державної влади у сфері використання та охорони водних ресурсів та вдосконалення функціонального забезпечення державної водної політики; г) вдосконалення юридичної відповідальності за

порушення законодавства у сфері використання та охорони водних ресурсів (с. 28, с. 35, с. 40 та ін.);

корисними як для науки адміністративного права так і практики законодавства є запропоновані зміни до Кодексу про адміністративні правопорушення та інших законів України щодо вдосконалення адміністративної відповідальності в сфері правового регулювання використання та охорони водних ресурсів, що свідчить про практичне значення виконаного дисертаційного дослідження;

заслуговує уваги науковий авторський підхід до виокремлення ознак адміністративної відповідальності у сфері використання та охорони водних ресурсів: а) регулюється нормативно-правовими актами різної галузевої належності, пріоритет серед яких має Кодекс України про адміністративні правопорушення; б) є результатом адміністративного правопорушення у сфері використання та охорони водних ресурсів; в) є засобом державного примусу, межі якого визначені законом; г) тягне настання для порушника водного законодавства негативних наслідків, передбачених санкцією адміністративно-правової норми; д) накладення адміністративного стягнення не звільняє від відшкодування шкоди, заподіяної водним ресурсам; е) завжди реалізується у встановленій законодавством процесуальній формі (с. 66 та ін.).

Важливим теоретичним здобутком авторки дослідження слід вважати виокремлення індивідуальних ознак провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері використання та охорони водних ресурсів та їх характеристика (підрозділ 2.4.) та інші.

Отримані результати, без сумніву, можуть бути розвинені у наступних наукових пошуках, у тому числі в інших галузевих і міжгалузевих науково-правових дослідженнях.

Висунуті та обґрунтовані в роботі положення й рекомендації становлять значну наукову цінність, що має суттєве значення для науки адміністративного права.

Зауваження щодо змісту дисертації.

Відзначаючи достатню виваженість і ґрунтовну аргументованість висновків та рекомендацій, належний рівень і практичне значення дисертації Гбур Люсі Володимирівни, разом з тим, у роботі можна виокремити деякі дискусійні моменти, а саме:

1. У підрозділі 1.1. «Вплив сучасних тенденцій державної політики на адміністративну відповідальність у сфері використання та охорони водних ресурсів» бажано було б висловити власне бачення на рахунок відповідності державної водної політики України сучасним реаліям розвитку суспільних відносин;
2. На с. 25 дисертації авторка обґрунтовує необхідність посилення ролі компенсаційно-відновлювальної функції адміністративної відповідальності, а на с. 59-60 зазначає про відновлювальний та компенсаційний спосіб впливу на правопорушника в сфері використання та охорони водних ресурсів. Хотілося б почути позицію авторки щодо співвідношення зазначених понять;
3. В дисертаційному дослідженні міститься значна кількість пропозицій щодо внесення змін до чисельних нормативно-правових актів щодо адміністративної відповідальності у сфері використання водних ресурсів, які заслуговують на схвалення. У зв'язку з цим викликає інтерес позиція автора щодо перспектив кодифікації деліктно-адміністративного законодавства про адміністративну відповідальність;
4. В підрозділі 2.2. «Адміністративна відповідальність фізичних осіб у сфері використання та охорони водних ресурсів» розглянуто три групи ознак – загальні, спеціальні, особливі, які в сукупності впливають на кваліфікацію водного правопорушення та особливості адміністративного провадження. Це дало змогу виділити та проаналізувати загальний, спеціальний та особливий суб'єкт та запропонувати відповідні зміни до законодавства. Підтримуючи в цілому пропозиції щодо уточнення віку та осудності фізичної особи, вважаємо дискусійними та такими, що потребують додаткової аргументації

міркування автора про необхідність перегляду віку притягнення до адміністративної відповідальності за порушення в сфері використання та охорони водних ресурсів та його встановлення на рівні 14 років;

5. У підрозділі 2.4. досліджуючи особливості правового статусу учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері використання та охорони водних ресурсів дослідниця зазначає серед учасників експертів та фахівців, проте в роботі розкрито лише проблемні питання залучення експерта

Зазначені зауваження не позначаються на теоретичному і практичному значенні одержаних результатів, високому науковому рівні дисертації, її комплексності, самостійності, науковій новизні та обґрунтованих висновках. Згадані зауваження мають переважно уточнюючий та дискусійний характер і можуть бути висвітлені нею у подальших дослідженнях.

Зміст дисертаційного дослідження повною мірою відображений у дев'яти наукових працях дисертанта, з яких 5 опубліковано у наукових збірниках праць, визнаних ДАК України як фахові для юридичних наук, та чотири оприлюднено під час участі дисертантки на наукових конференціях.

Висновок

Загальний аналіз роботи свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, його актуальність і високий науковий рівень, теоретичне й практичне значення для правотворчої, науково-дослідної сфер та навчального процесу.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в роботі, досить повно викладені в опублікованих автором наукових статтях, тезах доповідей на конференціях. Автореферат дисертації відповідає її змістові й повністю відображає основні положення та результати дослідження. Дисертацію й автореферат оформлено відповідно до вимог встановлених ДАК України.

Таким чином, дисертаційне дослідження Гбур Люсі Володимирівни на тему «Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері використання та охорони водних ресурсів України» є самостійною, комплексною, завершеною

науково-дослідною працею, у якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе для науки адміністративного права завдання – обґрунтування теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо адміністративної відповідальності у сфері використання та охорони водних ресурсів, тобто за своєю актуальністю, новизною, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12 та 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами), а її авторка – Гбур Люся Володимирівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент

**Директор Приватного вищого навчального закладу
«Фінансово-правовий коледж»,
доктор юридичних наук, професор**

Т.О. Губанова

Вх. № 9
від 24.06.2020р.